

مطالعه و بررسی عملکرد آسیابهای حاشیه زاینده رود (نمونه موردی آسیاب نازوان شهر اصفهان)

طاهره رادی^{۱*}، حسین پور نادری^۲، داریوش حیدری بنی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مرمت و احیاء بناها و بافت‌های تاریخی، دانشگاه هنر اصفهان (tararadi@yahoo.com)

۲- استادیار دانشگاه، کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه هنر اصفهان (h.pournaderi@au.ac.ir)

۳- مربی، دانشجوی دکتری مرمت بناها و بافت‌های تاریخی، دانشگاه هنر اصفهان (d.heydari@au.ac.ir)

چکیده

آسیابها از جمله آثار معماری با ارزشی می‌باشند که نشانگر خلاقیت و مهندسی گذشتگان هستند. در کشور ایران، انواع مختلفی از آسیاب وجود داشته‌است که با توجه به کمی یا زیادی آب هر منطقه از کشورمان، تنها با تغییر سیستم چرخ توانسته‌اند از انرژی آب به منظور آس نمودن غلات استفاده کنند. در اصفهان به دلیل حضور رودخانه پرآب زاینده رود، آسیابهای فراوانی وجود داشته‌است. نهرهای منشعب از رودخانه، امکان ایجاد آسیابها را در مسیر این نهرها فراهم کرده و موجب پراکندگی آنها شده‌است. در حال حاضر تقریباً تمامی آسیابهای حاشیه زاینده رود از بین رفته‌اند و متأسفانه به دلیل عدم شناخت و عدم پژوهش مناسب در این زمینه، معماری و عملکرد این آسیابها رو به فراموشی است. آسیاب نازوان شهر اصفهان، یکی از معدود موارد باقی مانده از این معماری سنتی می‌باشد که با انتخاب این نمونه موردی به شناخت و بررسی عملکرد آسیابهای حاشیه زاینده رود پرداخته می‌شود. هدف این پژوهش سعی در شناساندن این نوع آسیاب به عنوان یکی از شاخص‌های معماری و فنی مهندسی ایران می‌باشد. در این راه ابتدا با مطالعات دقیق کتابخانه‌ای، دسته بندی انواع چرخ آسیاب انجام پذیرفته و یک نتیجه مشخص در رابطه با نوع چرخ آسیابهای زاینده رود حاصل شده‌است. پس از آن با مطالعات میدانی و رولوه قطعات باقی مانده از نمونه موردی، تمامی اجزا و نحوه عملکرد این نوع آسیاب به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌است. از نتایج حاصله در این پژوهش می‌توان در جهت شناخت و معرفی عملکرد آسیابهای حاشیه زاینده رود به عنوان نمونه‌ای از هنر و معماری سنتی بهره‌جست و همچنین بقای تاریخی و کالبدی نمونه های باقی مانده را تضمین نمود.

واژه‌های کلیدی: آسیاب، حاشیه زاینده رود، چرخ آسیاب، اصفهان، نازوان